

Pojištění

Refundační nárok pojištěného vůči pojišťovně nemá povahu nároku na náhradu škody. I v případě, kdy pojištěný škůdce nahradí poškozenému způsobenou škodu přímo, nevzniká mu vůči pojišťovně právo na náhradu škody; jedná se o „právo na plnění z pojištění“. Způsobí-li pojištěný škodu, má povinnost k její náhradě. Pojištěný škůdce je sám odpovědný za způsobenou škodu, pojistitel se nestává osobou odpovědnou za škodu namísto škůdce. Refundační nárok pojištěného vůči pojišťovně není možno považovat ani za právo na vydání bezdůvodného obohacení. Ačkoliv ustanovení § 7 odst. 3 vyhlášky č. [492/1991](#) Sb. hovoří o „bezdůvodném získání“ plnění, nelze toto právo považovat za právo na vydání bezdůvodného obohacení, jak je upravoval obč. zák. (§ 451 odst. 1 a § 454).

(Usnesení Nejvyššího soudu České republiky sp.zn. 23 Cdo 1421/2016, ze dne 25.10.2017)

Nejvyšší soud České republiky rozhodl ve věci žalobce Česká republika - Ministerstvo obrany, se sídlem v P., proti žalované Česká kancelář pojistitelů, se sídlem v P., o zaplacení částky 51.756 Kč s příslušenstvím, vedené u Obvodního soudu pro Prahu 4 pod sp. zn. 44 C 82/2015, o dovolání žalované proti usnesení Městského soudu v Praze ze dne 18. 12. 2015, č. j. 21 Co 435/2015-81, tak, že usnesení Městského soudu v Praze ze dne 18. 12. 2015, č. j. 21 Co 435/2015-81, se zrušuje a věc se vrací Městskému soudu v Praze k dalšímu řízení.

Z odůvodnění :

Obvodní soud pro Prahu 4 rozsudkem ze dne 24. 9. 2015, č. j. 44 C 82/2015-53, zamítl žalobu o zaplacení částky 51.756 Kč s příslušenstvím ve výroku blíže specifikovaným (bod I. výroku) a rozhodl, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení (bod II. výroku).

Rozhodl tak o žalobě, kterou se žalobce domáhal po žalované zaplacení shora uvedené částky s příslušenstvím s odůvodněním, že žalobce odškodňuje paní M. H. z titulu občanskoprávní odpovědnosti za smrtelný úraz jejího manžela J. H. při dopravní nehodě dne 17. 10. 1997, zaviněné M. U. Žalobce pozůstalé manželce přiznal náhradu nákladů na výživu pozůstalých za období od 1. 1. 2012 do 31. 12. 2013 ve výši 103.512 Kč. Následně však žalovaná odmítla tento nárok žalobce v rozsahu 50 %, tedy ve výši 51.756 Kč, refundovat z důvodu dle žalované nevznikající ztráty na výživě pozůstalé M. H.

Soud prvního stupně vyšel z toho, že J. H. zemřel dne 17. 10. 1997 při dopravní nehodě v souvislosti s provozem motorového vozidla, jehož provozovatelem byl žalobce. Za dopravní nehodu odpovídá provozovatel vozidla, tedy žalobce. Paní M. H. byla ke dni úmrtí J. H. manželkou zesnulého a žalovaná je s ohledem na ustanovení § 29 zákona č. [168/1999](#) Sb., o pojištění odpovědnosti za újmu způsobenou provozem vozidla a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o pojištění odpovědnosti z provozu vozidla) – dále též jen „zákon č. [168/1999](#) Sb.“, pojistitelem ve vztahu k žalobci. Žalobce na náhradu výživného paní M. H. v důsledku výše uvedené dopravní nehody pravidelně plnil, přičemž v minulosti mu bylo plnění ze strany žalované refundováno, a to do výše 50 %. Naposledy byla takto žalobci refundována žalovanou náhrada výživného za měsíc květen 2010, a to dne 19. 11. 2010. Náhrada na výživném byla žalobcem paní H. poskytována i nadále po květnu 2010.

Po právní stránce soud prvního stupně věc posoudil dle ustanovení § 448 odst. 1, § 797 odst. 2, § 101,

§ 104 zákona č. [40/1964](#) Sb., občanský zákoník (dále též jen „obč. zák.“), a podle vyhlášky Ministerstva financí České republiky č. [492/1991](#) Sb., kterou se stanoví rozsah a podmínky zákonného pojištění odpovědnosti za škodu způsobenou provozem motorového vozidla (dále též jen „vyhláška č. [492/1991](#) Sb.“).

Jelikož byla žalovanou vznesena námitka promlčení, zabýval se soud prvního stupně přednostně touto otázkou. Uvedl, poukazuje na rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 29. 1. 2003, sp. zn. 25 Cdo 273/2002, že nárok na náhradu škody dle § 448 obč. zák., spočívající v nákladech na výživu pozůstalým, má charakter opětujícího se plnění a promlčuje se jako celek, nikoli jen nároky na jednotlivá plnění z něj vyplývající poskytovaná ve formě důchodu, a to bez ohledu na to, od kdy žalobce jednotlivé měsíční dávky požaduje. Dospěl tedy k závěru, že požadavek refundace náhrady nákladů na výživu M. H. mohl být žalobcem uplatněn proti žalované již za měsíc červen 2010, žaloba však byla podána až dne 17. 4. 2015, přičemž není rozhodné, za jaké období žalobce refundaci jím poskytnuté náhrady výživného žalobou uplatnil, mohl-li uplatnit již náhradu výživného poskytnutou za měsíc červen 2010. V červnu 2014 tedy došlo k promlčení nároku jako celku, tudíž žalobu zamítl.

K odvolání žalobce odvolací soud usnesením v záhlaví uvedeným zrušil rozsudek soudu prvního stupně a věc vrátil tomuto soudu k dalšímu řízení.

Odvolací soud na projednávanou věc aplikoval ustanovení § 6 odst. 2 písm. a) zákona č. [168/1999](#) Sb., ve znění v době trvání nároku žalobce, a ustanovení § 8 zákona č. [37/2004](#) Sb., o pojistné smlouvě a o změně souvisejících zákonů (dále též jen „zákon č. [37/2004](#) Sb.“). Konstatoval, že pro posouzení námitky promlčení je třeba vycházet z tříleté promlčecí lhůty. Předmětem sporu však není nárok na náhradu nákladů na výživu pozůstalých podle ustanovení § 448 obč. zák., ale je jím náhrada škody, kterou žalobce požaduje proti pojistiteli (žalované) jako úhradu částky, kterou poskytl pozůstalé manželce paní H., představující náhradu nákladů na její výživu po smrti jejího manžela. Neztotožnil se tak se závěrem soudu prvního stupně o počátku běhu promlčecí lhůty (červen 2010), protože dle jeho názoru je pro počátek jejího běhu v tomto případě rozhodné datum, kdy žalobce poskytl plnění poškozené pozůstalé paní H., tj. okamžik, kdy došlo ke zmenšení jeho majetku. Poukázal přitom na rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. 5. 2009, sp. zn. 25 Cdo 1468/2007. Uvedl, že jestliže první část nároku (leden až květen 2012) byla paní H. vyplacena v květnu 2012 a žaloba byla k soudu podána dne 17. 4. 2015, je zřejmé, že k marnému uplynutí tříleté promlčecí lhůty dojít nemohlo, stejně jako v případě proplacení zbylých částí nároku, ke kterým došlo v pozdější době. Uzavřel tedy, že žalovaný nárok promlčen není.

Proti usnesení odvolacího soudu podala žalovaná (dále též „dovolatelka“) dovolání s tím, že je považuje za přípustné dle ustanovení § 237 zákona č. [99/1963](#) Sb., občanský soudní řád (dále jen „o. s. ř.“), uplatňujíc dovolací důvod nesprávného právního posouzení věci dle § 241a odst. 1 o. s. ř.

K dovolání žalované se žalobce vyjádřil tak, že je navrhuje zamítnout.

Nejvyšší soud jako soud dovolací (§ 10a o. s. ř.) po zjištění, že dovolání bylo podáno řádně a včas k tomu oprávněnou osobou jednajícím prostřednictvím osoby s právníkem vzděláním ve smyslu § 241 odst. 2 písm. b) o. s. ř., se zabýval přípustností dovolání.

Podle ustanovení § 236 odst. 1 o. s. ř. dovoláním lze napadnout pravomocná rozhodnutí odvolacího soudu, pokud to zákon připouští.

Podle ustanovení § 237 o. s. ř. není-li stanoveno jinak, je dovolání přípustné proti každému rozhodnutí odvolacího soudu, kterým se odvolací řízení končí, jestliže napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného nebo procesního práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od

ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu nebo která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo je dovolacím soudem rozhodována rozdílně anebo má-li být dovolacím soudem vyřešená právní otázka posouzena jinak.

Dovolání žalované je přípustné podle ustanovení § 237 o. s. ř., neboť odvolací soud se při aplikaci zákona č. [168/1999](#) Sb. a zákona č. [37/2004](#) Sb. odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu. Dovolání je rovněž přípustné ve vztahu k otázce dosud v rozhodovací praxi dovolacího soudu neřešené, a to jaké povahy je právo pojištěného na refundaci vůči pojišťovně podle vyhlášky č. [492/1991](#) Sb.

Dovolání je též důvodné.

Předně dovolatelka namítá, že odvolací soud aplikoval nesprávné právní předpisy, a to zákon č. [168/1999](#) Sb. a zákon č. [37/2004](#) Sb.

Ustanovení § 3036 zákona č. [89/2012](#) Sb., občanský zákoník (dále též jen „o. z.“ či „zákon č. [89/2012](#) Sb.“), stanoví, že podle dosavadních právních předpisů se až do svého zakončení posuzují všechny lhůty a doby, které začaly běžet přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona, jakož i lhůty a doby pro uplatnění práv, která se řídí dosavadními právními předpisy, i když začnou běžet po dni nabytí účinnosti tohoto zákona.

Vzhledem k tomu, že promlčecí doba počala běžet přede dnem 1. 1. 2014, kdy zákon č. [89/2012](#) Sb. nabyl účinnosti, je třeba posoudit otázku promlčení podle dosavadních předpisů, tj. podle zákona č. [40/1964](#) Sb., občanský zákoník.

Do 31. 12. 1999 byla v účinnosti vyhláška č. [492/1991](#) Sb., kterou se - v návaznosti na ustanovení § 14 odst. 1 zákona č. [12/1997](#) Sb., o bezpečnosti a plynulosti provozu na pozemních komunikacích - stanovil rozsah a podmínky zákonného pojištění odpovědnosti za škodu způsobenou provozem motorového vozidla.

Dle ustanovení § 27 odst. 3 zákona č. [168/1999](#) Sb. u škodných událostí, které nastaly před 1. 1. 2000, a nároků z nich vzniklých se postupuje podle dosavadních právních předpisů. Až tento zákon upravil institut tzv. povinně smluvního pojištění. Podle jeho ustanovení § 27 odst. 1 mohla být pojistná smlouva uzavřena s účinností nejdříve od 1. 1. 2000. Do konce roku 1999 tak bylo pojištění odpovědnosti za škodu způsobenou provozem motorového vozidla koncipováno jako pojištění zákonné.

Vzhledem k tomu, že v dané věci nastala škodná událost dne 17. 10. 1997, tedy před účinností zákona č. [168/1999](#) Sb., který teprve upravil institut tzv. povinně smluvního pojištění, jednalo se dle citovaného ustanovení § 27 odst. 3 zákona č. [168/1999](#) Sb. ve vztahu k uplatněné odpovědnosti za škodu způsobenou provozem motorových vozidel o pojištění ze zákona. Takové pojištění odpovědnosti za škodu způsobenou provozem motorového vozidla je pojištěním zákonným, vzniká automaticky ze zákona, dojde-li ke skutečnosti, s níž zákon vznik tohoto pojištění spojuje. Osoba odpovědná za škodu způsobenou provozem motorového vozidla je pro případ své odpovědnosti (§ 427 až 431 obč. zák.) pojištěna v rozsahu a za podmínek stanovených zvláštními právními předpisy - vyhláškou č. [492/1991](#) Sb. (srov. § 14 odst. 1 zákona č. [12/1997](#) Sb.). Na zákonné pojištění, resp. na vztahy účastníků pojištění vzniklého na základě zákona (nikoli na základě pojistné smlouvy), pak není možno aplikovat zákon č. [37/2004](#) Sb., o pojistné smlouvě a o změně souvisejících zákonů.

Ze shora uvedeného je tedy zřejmé, že odvolací soud na projednávanou věc aplikoval nesprávné právní předpisy - zákon č. [168/1999](#) Sb. a zákon č. [37/2004](#) Sb., když správně měla být aplikována

vyhláška Ministerstva financí České republiky č. [492/1991](#) Sb.; jeho právní posouzení tak není v tomto ohledu správné a je v rozporu s judikaturou Nejvyššího soudu (srov. např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 18. 7. 2000, sp. zn. 25 Cdo 305/2000, nebo usnesení Nejvyššího soudu ze dne 9. 3. 2005, sp. zn. 6 Tdo 203/2005, či ze dne 14. 6. 2006, sp. zn. 5 Tdo 614/2006).

Dále dovolatelka brojí proti závěru odvolacího soudu, že předmětem sporu je náhrada škody, kterou žalobce požaduje proti žalované jako úhradu částky, kterou poskytl pozůstalé manželce paní H., představující náhradu nákladů na její výživu po smrti jejího manžela. Otázka, jaké povahy je právo pojištěného na refundaci vůči pojišťovně, nebyla dosud v judikatuře Nejvyššího soudu řešena.

Podle § 822 obč. zák. ve znění účinném do 31. 12. 2004, z pojištění odpovědnosti za škody má pojištěný právo, aby v případě pojistné události pojistitel za něho nahradil podle pojistných podmínek škodu, za kterou pojištěný odpovídá.

Podle § 823 obč. zák. ve znění účinném do 31. 12. 2004, náhradu platí pojistitel poškozenému; poškozený však právo na plnění proti pojistiteli nemá, nestanoví-li zvláštní předpisy jinak.

Podle § 448 obč. zák. při usmrcení se hradí peněžitým důchodem náklady na výživu pozůstalým, kterým zemřelý výživu poskytoval nebo byl povinen poskytovat. Náhrada nákladů na výživu náleží pozůstalým, pokud tyto náklady nejsou hrazeny dávkami důchodového zabezpečení poskytovanými z téhož důvodu (odst. 1). Při výpočtu náhrady se vychází z průměrného výdělku zemřelého; náhrada nákladů na výživu všech pozůstalých nesmí však úhrnem převýšit částku, do které by náležela zemřelému náhrada za ztrátu na výdělku podle ustanovení § 447 odst. 2 (odst. 2).

Podle § 3 odst. 1 písm. a) vyhlášky č. [492/1991](#) Sb. provozovatel i řidič motorového vozidla, na kterého se vztahuje zákonné pojištění (dále jen „pojištěný“), má právo, aby pojišťovna za něho nahradila v rozsahu a ve výši podle příslušných právních předpisů poškozeným uplatněné a prokázané nároky na náhradu škody způsobené provozem motorového vozidla jinému na zdraví nebo usmrcením.

Podle § 7 odst. 3 vyhlášky č. [492/1991](#) Sb. nahradil-li pojištěný poškozenému škodu nebo její část přímo, má právo, aby mu pojišťovna vydala to, co takto bezdůvodně získala, a to až do výše, v jaké byla povinna nahradit škodu poškozenému za pojištěného, nejde-li o případy podle ustanovení § 5.

Na tomto místě je třeba přisvědčit dovolatelce, že refundační nárok pojištěného vůči pojišťovně nemá povahu nároku na náhradu škody. I v případě, kdy pojištěný škůdce nahradí poškozenému způsobenou škodu přímo, nevzniká mu vůči pojišťovně právo na náhradu škody; jedná se o „právo na plnění z pojištění“. Způsobí-li pojištěný škodu, má povinnost k její náhradě. Pojištěný škůdce je sám odpovědný za způsobenou škodu, pojistitel se nestává osobou odpovědnou za škodu namísto škůdce.

Refundační nárok pojištěného vůči pojišťovně však není možno považovat ani za právo na vydání bezdůvodného obohacení (jak je přesvědčena dovolatelka). Ačkoliv ustanovení § 7 odst. 3 vyhlášky č. [492/1991](#) Sb. hovoří o „bezdůvodném získání“ plnění, nelze toto právo považovat za právo na vydání bezdůvodného obohacení, jak je v rozhodné době upravoval obč. zák. (§ 451 odst. 1 a § 454). Výklad logický zde musí mít přednost před výkladem jazykovým. Ustanovení § 7 odst. 3 vyhlášky č. [492/1991](#) Sb. pouze upravuje regresní nárok pojištěného vůči pojišťovně (viz usnesení Nejvyššího soudu ze dne 16. 12. 2010, sp. zn. 28 Cdo 1358/2010), nikoliv nárok na vydání bezdůvodného obohacení.

Jestliže odvolací soud posoudil právo pojištěného na refundaci jako právo na náhradu škody, a tudíž se zabýval tím, kdy žalobci škoda vznikla, je nutno uzavřít, že i v této otázce nebyl jeho právní závěr

správný.

Jelikož odvolací soud předmět sporu posoudil jako náhradu škody, kterou žalobce požaduje proti pojistiteli, vyšel z toho, že pro počátek běhu promlčecí doby je v daném případě rozhodné datum, kdy žalobce poskytl plnění poškozené pozůstalé paní H., tj. okamžik, kdy došlo ke zmenšení majetku. Jelikož ale v projednávané věci se jedná o právo na plnění z pojištění, jde o závěr nesprávný. Správně mělo být promlčení práva na pojistné plnění posuzováno podle § 101 a § 104 obč. zák., ve znění účinném do 31. 12. 2004. Ze stejného principu promlčení „práv na plnění z pojištění“ vychází i zákon č. [37/2004](#) Sb., o pojistné smlouvě. Ustanovení § 8 uvedeného zákona výslovně stanoví, že tříletá promlčecí doba práva na pojistné plnění, jež počíná běžet za 1 rok po vzniku pojistné události, platí i v případě, kdy poškozenému vznikl přímý nárok na pojistné plnění vůči pojistiteli, nebo v případě, kdy pojištěný žádá na pojistiteli úhradu částky, kterou poskytl poškozenému jako náhradu škody, za kterou poškozenému odpovídá. Obdobně srov. § 626 zákona č. [89/2012](#) Sb., občanský zákoník.

Z uvedeného vyplývá, že usnesení odvolacího soudu není správné; Nejvyšší soud je proto bez nařízení jednání (§ 243a odst. 1 o. s. ř.) podle ustanovení § 243e odst. 1 o. s. ř. zrušil.

zdroj: www.nsoud.cz

Právní věta - redakce.

© EPRAVO.CZ - Sbírka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Jistota](#)
- [Insolvenční řízení](#)
- [Exekuce](#)
- [Započtení](#)
- [Reorganizace](#)
- [Soudní poplatky \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Spotřebitel \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Správa společné věci \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Správní řízení \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Vylučovací žaloba \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Promlčení, insolvence](#)